

Inž. Petar Radmanović,
Privredna komora Hrvatske

**OSVRT NA IZRADU SREDNJOROČNOG PLANA RAZVOJA
POLJOPRIVREDE I PREHRAMBENE INDUSTRIJE U SRH
ZA PERIOD 1976 — 1980. GODINE**

1. Značenje, uloga i karakter nacrtu društvenog plana za razdoblje od 1976. do 1980. godine.

Naše društvo se nalazi u veoma značajnoj etapi svoga razvoja. Historijsko značenje ustavnih promjena i odluka kongresa Saveza komunista treba da se potvrdi i dokaže neposrednom praksom na svim područjima ljudske djelatnosti. Jedno je od područja te djelatnosti, i to veoma značajno, i izgradnja samoupravnog sistema planiranja. Upravo je najveće značenje društvenog plana za razdoblje od 1976. do 1980. god. da se u procesu njegove izrade i realizacije izgradi i afirmira sistem samoupravnog društvenog planiranja i reafirmira planiranje općenito.

Osnovna značajka novog sistema planiranja je međusobno usklađivanje svih planova rada i razvoja. Usklađivanje se temelji na planovima OOUR-a, radnih organizacija, asocijacija ili složenih organizacija.

Nacrt društvenog plana (u poljoprivredi i prehrambenoj industriji) u najvećoj mjeri polazi od planova OOUR-a i njihovih asocijacija. Tu se koriste rezultati brojnih znanstvenih istraživanja.

Svakako nacrt plana u poljoprivredi i prehrambenoj industriji je dio Nacrta društvenog plana SR Hrvatske. U Nacrtu društvenog plana SRH ugrađeni su odgovarajući stavovi i elementi zajedničke ekonomske i razvojne politike Jugoslavije za razdoblje 1976 — 1980. god.

Zbog toga su na nivou Jugoslavije utvrđene grane djelatnosti od zajedničkog interesa. U tim granama djelatnosti je i plan razvoja agroindustrijskog kompleksa u razdoblju 1976 — 1980. god.

Važan dokumenat za izradu srednjoročnog plana za poljoprivredu, prehrambenu i duhansku industriju Hrvatske je Prijedlog programa dugoročnog razvoja poljoprivredno-prehrambenog kompleksa SR Hrvatske do 1985. god.

Za poljoprivredu, prehrambenu i duhansku industriju izrađen je Prijedlog programa dugoročnog razvoja poljoprivredno-prehrambenog kompleksa SRH do 1985. godine. Ovaj dokumenat je izrađen na osnovu »Studije za projekciju dugoročnog razvoja poljoprivredno-prehrambenog kompleksa SR Hrvatske do 1985. godine u čijoj su raspravi učestvovala sve samoupravne strukture toga kompleksa kako regionalno, po osnovnim prikazima tako i na liniji roba po pojedinim radnim organizacijama. Dugoročna projekcija je usvojena na Saboru u rujnu 1975. godine.

U SRH postoje vrlo povoljni uvjeti za razvoj poljoprivredne proizvodnje i mogućnosti za proizvodnju velikog broja poljoprivrednih proizvoda — kao što su žitarice, industrijsko i povrtno bilje, zatim voćarstvo, vinogradarstvo, sjemenarstvo, stočarstvo, te morsko i slatkovodno ribarstvo. Takvu široku lepezu proizvodnje poljoprivrednih proizvoda omogućuje povoljno agroekološki uvjeti (tlo, klima, voda), koji karakteriziraju ravničarski dio (Slavonija i Baranja) brežuljkasti (blago valoviti kao što je sjeverozapadni dio Hrvatske), brdsko-planinsko područje (južno od Save), te mediteransko područje (Dalmacija i Istra).

Pored prirodnih uvjeta i mogućnosti proizvodnje poljoprivrednih proizvoda značajan utjecaj na proizvodnju imaju i veoma različiti uvjeti i mogućnosti primjene suvremene tehnike i tehnologije u pojedinim područjima s obzirom na različitu zastupljenost karakterističnih grupacija gospodarstva (organizacija udruženog rada u poljoprivredi — društvena gospodarstva) individualni robni proizvođači — kooperacija.

U dugoročnoj projekciji poljoprivreda bi se trebala razvijati prema sljedećim prosječnim godišnjim stopama rasta:

Stopa rasta — prosječno

	1969—70— 71—1985.	1970—1980.	1980—1985.
Poljoprivreda ukupno	4	3,3	4,6
— društveni sektor	7	6,5	8,2
— individualni proizvođači	2,6	2,4	3,1
Ratarstvo — ukupno	4	3,4	5,1
Stočarstvo — ukupno	3,7	3,5	3,9

U prvom razdoblju do 1980. brže bi se razvijala proizvodnja onih proizvoda koji su u ishrani stalno ili povremeno deficitarni, a u drugom srednjoročnom planskom razdoblju postupno će se uskladiti struktura proizvodnje s tražnjom poljoprivrednih proizvoda.

Za ovako povećanje proizvodnje i ova predviđena stopa rasta zahtijeva vrlo veliku intenzifikaciju poljoprivrede, posebno na sektoru individualnih proizvođača, a na društvenom povećanju i uređenje postojećih poljoprivrednih površina.

Isto tako struktura sjetve mora se mijenjati u pravcu povećanja industrijskog bilja, prvenstveno šećerne repe, suncokreta, uljane repice, soje i duhana. Trebaju se povećavati i površine krmnog bilja, dok se ukupne površine pod žitaricama i povrćem bitno ne mijenjaju.

Kod voćnjaka i vinograda očekuju se značajnije promjene u korist suvremenih plantažnih nasada.

U stočarstvu se očekuje da će doći također do ukupnog povećanja broja grla stoke. Očekuje se smanjenje niskoproduktivnih grla na privatnom

sektoru, a s druge strane povećanje uzgoja visokoproduktivnih grla goveda na stočnim farmama društvenog sektora i na specijaliziranim robnim proizvođačima privatnog sektora.

U govedarstvu se očekuje u promjeni tehnologije držanja i ishrane stoke.

U skladu s razvitkom poljoprivrede predviđa se razvoj prehrambene industrije. U dosadašnjem razvoju prehrambena industrija Hrvatske imala je vrlo dinamičan razvoj. U idućem periodu svoju proizvodnju će morati prilagoditi strukturi potražnje.

Na osnovu tendencije potražnje za prehrambenim proizvodima i mogućnostima izvoza ocjenjuje se da bi proizvodnja prehrambene industrije na području SR Hrvatske u razdoblju do 1985. godine mogla rasti prosječnom godišnjom stopom oko 7 %.

Najintenzivniji se porast predviđa kod prerađevina voća i povrća i to ne samo konzerviranog, već smrznutog i sušenog, a zatim mesa i mliječnih proizvoda.

Proizvodnja prehrambene industrije SR Hrvatske neće biti namijenjena isključivo potrošnji stanovništva SR Hrvatskoj. Znatan dio proizvodnje plasirat će se i u druge republike. Za međurepublički promet dolazi u obzir konditorski proizvodi, prerađevine mesa, šećera, biljnih masnoća, ribe, alkoholnih pića, brašna, koncentrirane stočne hrane itd. Za izvoz na inozemna tržišta dolaze u obzir konzerve mesa i ribe, kao i prerađevine voća i povrća.

Važno je napomenuti da u toku realizacije prvog dijela dugoročne projekcije razvitka poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije donešen je društveni dogovor republika i pokrajina s razvojem agrara za razdoblje od 1973. god. do kraja 1975. g. Društveni dogovor je djelovao prilično stabilizirajuće na polj. proizvodnju i to naročito na biljnu proizvodnju. Način formiranja cijena u biljnoj proizvodnji na bazi prosječnih troškova društvenog sektora uz definiranu kreditnu politiku, uvedene su i razvojne premije (za pšenicu, suncokret, šećernu repu i mlijeko s društvenog sektora). Dalje sistem zaštitnih cijena (garantirane i minimalne otkupne cijene) kompenzacije i regresije — potpomogli su reproduktivnu sposobnost poljoprivrede.

Međutim, dogovor republika i pokrajina za period 1973. do 1975. godine, razvoj stočarstva obuhvatio je samo periferno. Dogovorom nisu bila riješena vitalna pitanja stočarske proizvodnje. Razvojne premije date su samo za mlijeko. Nije izgrađen sistem trajnog povezivanja društvenog sektora poljoprivrede kao i prehrambene industrije s individualnim sektorom kao osnovnim nosiocem stočarstva kroz jasno definirane programe proizvodnje, prerade i prometa. Sve se to jako odrazilo u stočarskoj krizi koja nas je pratila upravo u periodu 1973. do 1975. god. a traje još i danas.

Drugi važan dokument koji bi trebao biti pretpostavka izradi srednjoročnog plana u poljoprivredi, prehrambenoj i duhanskoj industriji u SRH — je Društveni dogovor o razvoju agroindustrijskog kompleksa 1976 —

1980. godine za Jugoslaviju — budući on nije donešen, iznijet ću njegove osnovne kvantifikacije, koje su usvojene u radnoj grupi, a koje su prihvaćene i u republikama.

Tabela 1 Proizvodnja žitarica u 1980. godini — u 000 tona
Ukupna proizvodnja — od toga

	Žita	Pšenica	Raž	Ječam	Riža	Zob	Kukuruz
SFRJ	17.677	6.050	150,3	612,4	50,0	314,3	10.500,0
B i H	1.523	500	8,0	115,0	—	100,0	800,0
Crna Gora	60	18	2,0	15,0	—	5,0	20,0
SRH	4.320	1.547	60,0	213,0	—	25,0	2.475,2
Makedonija	630	320	16,5	83,2	50,0	10,3	150,0
Slovenija	504	185	13,8	29,0	—	13,8	262,8
Srbija (bez pokr.)	4.720	1.500	50,0	120,0	—	150,0	2.900,0
Vojvodina	5.317,4	1.700	—	7,2	—	10,2	3.600,0
Kosovo	602,0	280	—	30,0	—	—	292,0

Proizvodnja pšenice od oko 6 miliona tona treba da u potpunosti zadovolji potrebe domaćeg tržišta, a proizvodnja kukuruza od 10.500 miliona tona da zadovolji domaće potrebe i omogući izvoz od 1,5 miliona tona.

Tabela 2 Proizvodnja industrijskog bilja — u 000 tona

	Seć. repa	Sunco- kret	Soja	Uljana repica	Masli- na	D u h a n		
						Ukupno	Širo- kolisni	Usko- lisni
SFRJ	8.670	750	238	50,0	40,7	93,7	48,8	44,9
B i H	240	20	24	4,5	—	10,0	10,0	—
Crna Gora	—	—	—	—	4,2	0,8	0,8	—
Hrvatska	1.195	85	104	42	36,1	21,7	21,7	—
Makedonija	300	50	—	—	—	40,0	4,0	36,0
Slovenija	360	—	—	2,5	0,4	—	—	—
Srbija	900	90	14	1,0	—	11,0	2,1	8,9
Vojvodina	4.810	490	96	—	—	7,2	7,2	—
Kosovo	145	15	—	—	—	3,0	3,0	—

Tabela 3 *Proizvodnja povrća u 000 tona*

	Ukupno	Krum- pir	Ostalo povrće	Grah	Kupus i kelj	Papri- ka	Para- dajz	Ostalo
SFRJ	8.053	3.699,8	4.353,8	185,49	912,57	514,0	865,5	1.875,65
B i H	745	435	310	45	100	30	30	105
Crna Gora	150	80	70	1,5	15	12	15	26,5
Hrvatska	1.395	908	487	16,45	116,10	35,50	101,70	217,05
Makedonija	800,1	96,8	703,3	4,7	45,2	151,5	255,6	246,3
Slovenija	705	600	105	0,29	71,27	1,0	12,20	20,30
Srbija	1.900	1.000	900	85	230	140	150	295,0
Vojvodina	2.688	480	1.608	17,5	305	120	269	896,5
Kosovo	270	100	170	15	30	24	32	69

Predviđeni rast proizvodnje povrća zasniva se na bržem razvijanju društveno organizirane proizvodnje, na povećanju prinosa, te uvođenja industrijske proizvodnje povrća na društvenom sektoru.

Tabela 4 *Proizvodnja voća i grožđa — u 000 tona*

Ukupno	SFRJ	BiH	Crna Gora	Hrva- tska	Make- donija	Slove- nija	Srbi- ja	Vojvo- dina	Ko- sovo
voće	1.959,55	265	28	359,57	200	75,025	800	186,36	45,6
jabuka	601,70	40	4	105,20	124,0	35,80	180	86,70	21
kruška	170,27	11	2	25,20	18,50	13,90	70	26,27	3,4
šljiva	785,65	150	10	132,00	30,20	9,50	435	3,47	15,5
trešnja	63,45	14	1	11,60	4,10	3,00	22	6,05	1,7
breskva	89,00	7	4	22,90	5,30	7,05	24	20,25	0,5
agrumi	5,47	—	1	4,47	—	—	—	—	—
smokva	18,70	—	3	15,70	—	—	—	—	—
ostalo	223,29	38	3	42,50	17,9	5,77	69	43,62	3,5
grožđe	1.507	35	22	476	270	100	430	124	50

Proizvodnja voća i grožđa i industrijska prerada razvijat će se tako da zadovolji tražnju na domaćem tržištu i da omogući stvaranje viškova za izvoz.

Razvoj stočarstva i ribarstva treba da omogući proizvodnju mesa i ribe da se u 1980. god. dostigne potrošnja po stanovniku od 48 kg i omogući izvoz od 170.000 tona mesa.

Tabela 5 Razvoj stočarstva i proizvodnje mesa u 000 tona

Ukupna proizvod.	SFRJ	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Make-donija	Slovenija	Srbija	Vojvodina	Kosovo
meso	1.200	132,6	18,7	273,2	47	130,5	311,0	260,5	26,5
goveđe	379,3	50,0	6,0	70,8	10	50,3	103,2	78	11,0
svinjsko	495,0	44,0	7,0	125,0	14,8	38,2	122,4	137	6,6
ovčje	72,1	14,6	4,7	9,4	13,2	—	21,4	5,5	3,3
živinsko	225,0	24,0	1,0	65,0	9,0	42,0	40,0	40,0	4,0
ostalo	28,6	—	—	3,0	—	—	24,0	—	1,6
mlijeko 1	4.264	665	120	900	160	580	1.210	460	165
jaja									
mil. kom.	4.361	546	56	970	553	373	977	720	166

Tabela 6 Proizvodnja krmnog bilja — 000 tona

	Lucerna	Djetelina	Livada	Stočna repa	S.l. kuruz	Pašnjaci
SFRJ	2.667	1.571	5.304	882	3.185	2.251
B i H	252	402	798	107	90	481
Crna Gora	39	6	284	3	3	71
Hrvatska	403	454	1.215	348	960	583
Makedonija	122	24	129	2,5	30	337
Slovenija	109	155	1.228	173	365	275
Srbija bez pokrajina	837	499	1.242	142	522	339
Vojvodina	800	22	105	105	1.200	95
Kosovo	105	8,7	297	1,2	15	70

Tabela 7 Proizvodnja i ulov ribe u 1980. god. — u 000 tona

	SFRJ	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Make-donija	Slovenija	Srbija	Vojvodina	Kosovo
Ribe — ukupno	158,5	4	3,0	135,0	3,1	5,3	—	8,0	0,1
slatkovodna	40	4	2,5	21,8	3,1	0,5	—	8,0	0,1
morska	118,5	—	0,5	113,2	—	4,8	—	—	—
od čega plava	40,0	—	0,4	35,6	—	4,0	—	—	—
bijela	10,0	—	0,1	9,1	—	0,8	—	—	—
uzgoj morske ribe	5	—	—	5,0	—	—	—	—	—
rakovi mekušci	3,5	—	—	3,5	—	—	—	—	—
daleko morski ulov	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ulov	60	—	—	60,0	—	—	—	—	—

Razvoj proizvodnje i ulova ribe do 1980. godine treba da zadovolji potražnju domaćeg tržišta ribe i ribljih preradevina i stvaranja viškova za izvoz.

U ovim prikazanim tabelama dat je razvitak poljoprivrede i polj. proizvoda do 1980. godine kao sirovine za prehrambenu industriju. Podatke su dostavili Republički zavod za plan, te su to i planovi republika.

Neke veličine nakon konačne dorade srednjoročnog plana po republikama su izmijenjene, kao npr. novi Dogovor o šećernoj repi.

Izrada srednjoročnog plana počela je u jesen 1975. g. U izradi srednjoročnih planova razvoja osnovni činioci su OOUR-i, RO, složene organizacije i njihove asocijacije. Sve te planove objedinjuje Republički zavod za plan. U izradi srednjoročnog plana 1976 — 1980. značajnu ulogu su imale privredne komore. Osnovne privredne komore su usklađivale planove razvoja na nivou regija. Grupacije i vijeće republičke komore su usklađivale planove razvoja na nivou republike. Isto tako zadatak Privredne komore Jugoslavije i njezinih savjeta da usklađuju srednjoročni plan na nivou Jugoslavije za proizvodne grane gdje je to potrebno. U dosadašnjem radu se pokazalo da nema potrebe, niti ima bilo značajnih problema o usklađivanju primarne proizvodnje.

Kod srednjoročnih programa razvoja prehrambene industrije usklađivanje je bilo nužno počevši od RO organizacija, regija, republike, pa i na nivou zemlje.

Vijeće grupacija za poljoprivredu, prehrambenu i duhansku industriju Privredne komore Hrvatske pored općih zadataka na planu usklađivanja srednjoročnih planova razvoja 1976 — 1980. god. posebno je bilo zaduženo za izradu slijedećih programa u poljoprivredu.

1. Proširenje poljoprivrednih i oraničnih površina na društvenom sektoru poljoprivrede
2. Proizvodnja pšenice i kukuruza
3. Proizvodnja šećerne repe i šećera
4. Proizvodnja uljarica i ulja
5. Proizvodnja stoke, mesa i mlijeka.

U zajedničkoj suradnji s Republičkim zavodom za plan, »Žitozajednicom«, Privrednom komorom za Slavoniju i Baranju, grupacijom za uljarice, Poslovnim udruženjem za stočarstvo »Centrostočar« izrađeni su i usaglašeni planovi i nacrti programa za

1. Proširenje poljoprivrednih površina
2. Proizvodnju pšenice i kukuruza
3. Proizvodnju šećerne repe i šećera
4. Proizvodnju uljarica i ulja.

Ukratko ću se osvrnuti na svaki od ovih 5 programa.

1. PROŠIRENJE POLJOPRIVREDNIH I ORANIČNIH POVRŠINA NA DRUŠTVENOM SEKTORU POLJOPRIVREDE

Struktura obradivih površina — 000 ha — baza 1973. god.

	Ukupno površine	Društveno zemljište
Obradive površine:	2.127	334
— oranice	1.534	296
— voćnjaci	69	4,5
— vinogradi	82	3,6
— livade	442	30
Zasijane površine:	1.381	239
— žitarice	984	191
— ind. bilje	56	33
— povrće	148	2
— stočno bilje	193	13
Ugari i neobrađeno	153	57

Radne organizacije u poljoprivredi Hrvatske raspolagale su u 1974. god. s 19,4% oraničnih površina i 15,7% obradivog zemljišta. U razdoblju od 1961. do 1974. god. povećan je zemljišni fond organizacija udruženog rada za oko 167.000 ha i to pretežno kupnjom zemljišta od individualnih posjednika. U razdoblju 1961 — 1965. povećan je fond društvenog zemljišta za 112.000 ha u periodu 1966 — 1970. za 44.614 ha, a u periodu 1971 — 1974. za 10.185 ha.

Povećanje zemljišnog fonda društvenog sektora u razdoblju 1976 — 1980. god. prema programima radnih organizacija usaglašenih u osn. privrednim komorama iznosi oko 79.000 ha. Dio zemljišnih površina dobio se otkupom zemljišta, a dio uređenjem i melioracijom.

Proširenje zemljišnih površina zajednica općina kretalo bi: ZO općina Osijek povećali bi površine u društvenom sektoru za 29.925 ha, ZO Zagreb za 10.000 ha, Sisak za 8.994 ha, Bjelovar za 21.000 ha, Varaždin za 2.400 ha, Rijeka za 1.534 ha, a Split za 4.025 ha.

Ukupna ulaganja u otkup, komasaciju i uređenje zemljišta po zajednicama općina: u 000

ZO Osijek	1.870.981
ZO Bjelovar	95.000
ZO Varaždin	44.200
ZO Zagreb	367.108
ZO Karlovac (Gospić)	9.331
ZO Rijeka	62.106
ZO Split	194.250
U k u p n o:	2.950.000

U razdoblju od 1976. do 1980. godine radne organizacije predviđaju provesti melioracije na 175 — 176.000 ha postojećih i novih poljoprivrednih površina. Melioracije se predviđaju na oko 127.000 ha postojećih društvenih površina, a na ostalih 48. — 49.000 ha novih površina dobiveno kupnjom ili komasacijom.

Tempo povećanja društvenog zemljišta prvenstveno će ovisiti o sredstvima koja će se moći izdvojiti za financiranje radova.

2. PLAN PROIZVODNJE I PRERADE ŽITARICA ZA RAZDOBLJE 1976 — 1980. GOD.

Proizvodnja žitarica u srednjoročnom planu razvoja poljoprivrede SR Hrvatske ima vrlo istaknuto mjesto. Proizvodnja žitarica usmjerit će se prvenstveno za zadovoljavanje potreba stanovništva, alimentiranje sirovinama kapaciteta prerađivačke industrije, stvaranje neophodnih rezervi, kao i stvaranje viškova za izvoz. U proteklom periodu proizvodnja žitarica jako je varirala.

Prosječni prinosi pšenice i kukuruza su se kretali:

Prosječni prinosi pšenice za razdoblje 1948 — 1970.

Sektor	1948 — 1952. q/ha	1956 — 1960. q/ha	1966 — 1970. q/ha
Društveni	12,8	31,4	40,1
Ukup. poljoprivreda	12,2	16,3	25,8

Prosječni prinos kukuruza za razdoblje 1948 — 1970.

Društveni	12,6	46,4	57,0
Ukupna poljoprivreda	13,4	22,7	33

Iz iznešenih podataka se vidi da su u prošlom periodu povećanja u proizvodnji bila znatna. Proizvodnja se povećavala u prvom redu zbog porasta prinosa po jedinici površine. Glavni doprinos tom povećanju dala su društvena gospodarstva. U periodu 1966 — 1970. god. društvena gospodarstva imala su pod žitaricama 18,6 %, a dala 30 % proizvodnje i 74,1 % otkupljenih količina. Individualna gospodarstva imala su sporiji porast proizvodnje žitarica. Stopa porasta kretala se od 2 do 2,4 % u periodu 1955 — 1970. god.

U skladu s definiranim pravcima razvoja, proizvodnja najvažnijih poljoprivrednih proizvoda iznosila bi u tisućama tona

	Poljoprivreda ukupno			Društveni sektor		
	1974.	1975.	1980.	1974.	1975.	1980.
pšenica	1.416	783	1.500	572	243	630
ječam	140	135	160	58	55	67
kukuruz	1.854	2.202	2.550	481	589	860
suncokret i uljana repica	31,8	42,1	135,4	17,4	25,7	77,6
soja	6,1	5,4	25,0	6	5,2	17,5
šećerna repa	1.094	886	1.950	934	746	1.550
duhan	9,3	11,4	21,7	0,5	0,5	3,5
krumpir	844	623	950	2	2	30
ostalo povrće	344	300	430	37	26	75
voće	241	159	290	53	31	85
grožđe	350	309	430	28	24	55
gov. živa vaga	137	131	160	52	38	65
svinje živa vaga	224	220	290	61	64	95
ovce živa vaga	10	10	14	0,4	0,3	1,6
perad živa vaga	67	68	100	22	33	62
mlijeko	786	831	950	49	45	81
jaja (mil. kom.)	849	843	985	314	300	325
riba slatkovodna	15,5	16,0	21,7	14,7	15,4	21,0
riba morska	25,5	27,5	98,2	18,9	20,3	91,0

Površine i pod pšenicom i kukuruzom ostaju iste, ili se samo neznatno povećavaju, dok će se prinosi po ha značajnije povećati. To će biti moguće budući da je suvremena tehnologija i tehnika uznapredovala, a naročito primjena umjetnih gnojiva i zaštitnih sredstava te sjetva novo selekcioniranih visokoproduktivnih sorata i sl.

Proizvodnja ječma će se u nešto većem postotku povećati. Planira se u 1980. god. sjetva na društvenom sektoru 23.000 ha, a na privatnom 42.000 s prosječnim prinosom od 24,7 q/ha. Ukupna proizvodnja iznosila bi 160.000 tona.

Proizvodnja raži planira se na 12.600 ha, s prosječnim prinosom od 16,36 q/ha.

Proizvodnja zobi planira se na 35.000 ha s prosječnim prinosom od 19,2 q/ha.

Brži tempo rasta prinosa žitarica očekuje se na temelju intenzivnijeg načina obrađivanja površina i uvođenja nove mehanizacije.

Predviđa se povećanje broja traktora od sadašnjih 55.000 na 65.000 — 70.000 u 1980. god. Potrošnja mineralnih gnojiva trebala bi se povećati od sadašnjih oko 90 kg aktivne materije po ha na 193 kg aktivne materije.

Tehnološki progres u poljoprivrednoj proizvodnji jedan je od presudnih faktora u transformaciji čitave poljoprivrede. To su pokazala i dosadašnja iskustva, posebno na primjeru društvenih gospodarstava. Može se očekivati da će i u daljem razvoju ovaj faktor doći još više do izražaja.

Proizvodnja žitarica i porast proizvodnje mora tijesno pratiti podizanje silosa, skladišta i sušara. Isto tako mora se razvijati i tehnološko unapređivati mlinska industrija, pekarstvo i industrija tjestenina.

Usaglašeni program proizvodnje i prerade šećerne repe u srednjoročnom planu u SR Hrvatskoj od 1976. do 1980. god.

Program razvoja kod šećerne repe predviđa da se kapaciteti za preradu šećerne repe povećavaju od sadašnjih 9.500 tona dnevne prerade, na 15.500 tona u 1980. god. ili za 100 %. Po šećeranama to iznosi.

Red. br. šećerane	Povećanje na bazi	Godina		Povećanje %
		1975.	1980.	
1. IPK Osijek	rekonstrukcije	4.500	7.000	55,6
2. PPK Županja	rekonstrukcije	3.000	5.000	66,7
3. PIK »Belje«	rekonstrukcije	2.000	4.500	125,0
4. PIK Virovitica	Izgradnja nove	—	3.000	100

U ovim kapacitetima proizvest će se u 1980. god. oko 230.000 tona šećera, što je dvostruko više u odnosu na dosadašnju proizvodnju. Za podmirenje ovako povećanih kapaciteta za preradu šećerne repe, trebat će se povećati površine pod repom na oko 43.500 ha. Treba proizvesti oko 2 miliona tona šećerne repe.

U strukturi sjetve na društvenom sektoru repa će tada sudjelovati sa 14 %, a na privatnom sektoru sa 3 — 4 %. Ocjenjuje se da će se ovakvo učešće šećerne repe u strukturi sjetve moći održati u koliko proizvođači u toj proizvodnji nađu ekonomsku računicu, što ne ovisi samo o cijeni, nego i o kompleksu ukupnih ekonomsko-tehničkih odnosa tvornica šećera i proizvođača repe. Jedan od bitnih faktora za to, je što brže i što potpunija mehanizacija tehnološkog procesa proizvodnje, transporta i uskladištenja, kao i suvremenijeg načina preuzimanja repe kod individualnih poljoprivrednih proizvođača.

Šećerane	ulaganja dinara	Nove rekonstrukcija
IPK Osijek	403.880.000	
PPK Županja	330.000.000	
PIK »Belje«	241.057.000	
PIK Virovitica		850.000.000
	974.937.000	1.824.937.000

Od ukupno planiranih investicijskih sredstava namjenska sredstva kod rekonstrukcije učestvovat će za 51 % dok će se 49 % osigurati investicijskim zajmovima i učešćem investitora.

Kod izgradnje nove tvornice u Virovitici, namjenska sredstva učestvovat će sa 55%, investitor s 5%, a 40% će se osigurati iz kredita domaćih i stranih dobavljača opreme i poslovnih banaka. Izvori sredstava za financiranje povećanja kapaciteta za proizvodnju šećerne repe osiguravaju se na osnovu dogovora o cijenama šećera Sl. list 61/74, Tvornice šećera izdvajaju za povećanje kapaciteta za proizvodnju šećera 2,00 dinara po svakom kg prodanog šećera na domaćem tržištu na poseban račun. Tvornice šećera Osijek, Županja i »Belje« izdvojit će na toj osnovi do 31. XII 1977. god. ukupni iznos od 998.340.000 d od čega je 50 % predviđeno za rekonstrukciju a 50% u izgradnju nove šećerane u Virovitici.

PROGRAM PROIZVODNJE ULJARICA, ULJA I BILJNIH MASTI 1976 — 1980. GOD.

U proteklom periodu porasla je potrošnja ulja. U 1963. god. potrošnja ulja iznosila 5,7 kg stanovniku, u 1968. iznosila je 7,1 kg u 1972. god. 9 kg, u 1974. god. 9,4 kg po stanovniku. U 1975. god. ocjenjuje se da je potrošnja jestivog ulja i biljnih masti dosegla 10 kg po stanovniku. U 1980. god. potrošnja treba da dosegne 13,4 kg, od čega oko 10,6 kg ulja i 2,8 kg biljnih masti. Ovakav trend potrošnje uljarica nije pratilo povećanje proizvodnje sirovina — uljarica, tako da je u proteklom periodu često dolazilo do uvoza sirovina ili polupreradevina — sirovog ulja.

U skladu s Društvenim dogovorom o cijenama jestivog ulja i osiguranju domaćeg tržišta potrebnim količinama jestivog ulja (Sl. list 61/74) u 1980. god. u Jugoslaviji treba se ostvariti proizvodnja jestivog ulja i biljnih masti na nivou od 315.000 tona, od čega u Hrvatskoj 73.500 tona ili 23% jugoslavenske proizvodnje. Da bi se na području SR Hrvatske u 1980. god. mogla ostvariti planirana proizvodnja ulja nužno je da se usklade svi faktori o kojima ovisi nivo proizvodnje sirovina i finalnih proizvoda.

U proizvodnji suncokreta SR Hrvatska treba da učestvuje sa 11%, soje, dok u proizvodnji uljane repice to učešće iznosi čak 90%. Osim toga Hrvatska s 26.000 tona maslina učestvuje u jugoslavenskoj proizvodnji sa 91%. Prema programu do 1980. god. učešće suncokreta se smanjuje od 11 na 9,2% dok se kod uljane repice to učešće povećava. Do sada je Vojvodina predstavljala glavnu sirovinsku bazu u proizvodnji suncokreta za potrebe uljarske industrije u Hrvatskoj. To će vjerojatno biti i u prvim godinama srednjoročnog plana, dok se ne organizira veća proizvodnja uljane repice i riješi pitanje stabilnije proizvodnje suncokreta i soje. Radi toga industrija ulja Hrvatske treba učiniti ogromne napore u zajednici s proizvođačima sirovina da se što prije poveća proizvodnja uljarica, jer je to najbolja garancija da će instalirani kao i povećani kapaciteti za preradu uljarica i proizvodnju ulja i biljnih masti biti optimalno korišteni.

Program proizvodnje uljarica u SRH i njihovo učešće u jugoslavenskoj proizvodnji od 1976. do 1980. godine

Naziv	Program proizvodnje prema Samoupravnom sporazumu u 1981. god.		Učešće %	Program udruženih uljara »Zvijezda« Zagreb i uljare Čepin	
	Jugoslavija t	SRH tona		tona	Učešće %
Suncokret	750.000	85.000	11	68.000	9,2
Ulj. repica	50.000	42.000	90	67.000	134
Soja	126.000	15.000	12	35.000	27,8
Ukupno	926.500	142.000	15	170.000	18,3
Maslina	30.350	27.700	91	26.000	91

Proizvodnja ulja i biljnih masti u 1980. god. na osnovu usaglašenog programa

Sirovina	Iz domaćih sirovina tona	Iz uvoznih sirovina tona	Ukupno tona
Suncokret	27.200	—	27.200
Uljana repica	26.800	—	26.800
Soja	4.000	22.600	26.600
Bund. koštice	900	—	900
Kukuruzna klica	4.000	—	4.000
		6.000	6.000
Maslina	4.500	—	4.500
	67.400	28.600	96.000

Investicijska ulaganja u proširenje kapaciteta za proizvodnju ulja od 1976. do 1980. god.

Uljara	Ukupna nov. ulaganja	Učešće OOOUR-a i banaka %	Učešće namjenskih sredstava
Zagreb	617.201.000		
Čepin	94.160.000		
Dubrovnik	22.608.000		
Makarska (mas)	57.800.000		
Varaždin	14.200.000		
ulje	805.969.000	656.740.200—82—	149.228.000 18 %

Na osnovu Društvenog dogovora o cijenama jestivog ulja (Sl. list 61/74) za proširenje kapaciteta za proizvodnju ulja, tvornice ulja izdvajaju po svakoj litri prodanog ulja proizvedenog iz domaćih sirovina 0,80 dinara na posebni račun. Ovo izdvajanje će se vršiti do 31. 12. 1980. god.

REKAPITULACIJA troškova investicija u srednjoročnom programu razvoja 1976 — 1980. god. za grane:

- a) zemljišnih površina na društvenom sektoru poljoprivrede,
- b) troškovi proširenja proizvodnje, dorade i prerade žitarica,
- c) proizvodnje šećerne repe i šećera,
- d) proizvodnje uljarica i ulja u SR Hrvatskoj.

Ovi razvojni programi usvojeni su na sjednici Vijeća grupacija za poljoprivredu, prehrambenu i duhansku industriju Privredne komore Hrvatske 15. 3. 1976. godine.

Troškovi investiranja predviđeni su po cijenama iz 1975. godine (u 000 dinara)

a) Proširenje poljoprivrednih i oraničnih površina odnosi se na ulaganja u otkup, komasaciju, uređenje zemljišta u svim regijama:			2,950.000
b) Proizvodnja i prerada žitarica:			
1. izgradnja novih sušara		83.400	
2. izgradnja silosa i skl.		823.800	
3. mlinovi za preradu		501.877	
4. razvoj pekarstva		380.270	
5. industr. tjestenina		134.700	1,924.047
c) proizvodnja šećerne repe i šećera:			
1. nova izgradnja šećerana		850.000	
d) Proizvodnja uljarica i ulja:			
1. proširenje kapaciteta			805.969
U k u p n o za investiranje			7,504.953

Prikazani troškovi investiranja dnose se ukupno na 5 godina. Prema tome godišnji troškovi investiranja iznašaju 1,500.990 hiljada novih dinara.

Izvori financiranja za navedene investicije sastoje se, kako je u pojedinim granama navedeno iz vlastitih sredstava OOUR-a kredita banaka i sredstava određenih fondova.

MOGUĆNOST PROIZVODNJE GOVEĐEG I SVINJSKOG MESA
U SR HRVATSKOJ OD 1976. DO 1980. GOD.

Današnje stanje fonda stoke u SR Hrvatskoj u odnosu na broj stoke u SFR Jugoslaviji.

Stanje stoke u 000 grla u 1975. godini

Vrsta i kategorija stoke	Stanje stoke 1975. godine		
	SFRJ	SRH	SRH u % od SFRJ
A. Goveda ukupno	5.872	1.041	17,7
od toga — krave	3.195	641	20,6
B. Svinje — ukupno	7.683	1.749	22,8
od toga — krmače	1.375	250	18,1
C. Ovce — ukupno	8.175	844	10,3
od toga ovce za rasplod	5.784	645	11,1
D. konji — ukupno	922	209	22,7
od toga — kobile	362	124	34,3
E. Perad	54.991	12.555	22,8

Proizvodnja mesa u 000 tona u 1975. god.

Vrsta mesa	Proizvodnja mesa u 1975. god.		
	SFRJ	SRH	SRH u % od SFRJ
Goveđe	340	71	20,9
Svinjsko	421	107	25,4
Ovčje	56	6	10,7
Peradarsko	190	53	27,8
U k u p n o	1007	237	23,5

Proizvodnja mesa po glavi stanovnika je 52,7 kg od toga 15,8 g. oveđeg, 23,8 kg svinjskog, 1,3 ovčjeg i 11,8 kg peradskog. Društveni sektor u 1975. godini držao je 12% ukupnih goveda ili 125.000 komada, a krava svega 2% ili 12.000 komada. Kod svinja na društvenom sektoru bilo je 1975. god. 22% ili 386.000 komada. Krmača je bilo na društvenom sektoru 8% ili 19%.

Predviđeno povećanje broja stoke i proizvodnje mesa 1980. god. u SRH

		Mesa	God. stope rasta
A. Goveda			
Ukupno	1.200	89	5%
Krava	700		
B. Svinje		141	6,4
Ukupno	2.200		
Krmače	280		
C. Ovce		11	16,6
D. Perad		75	8,4
		316	6,6%

Proizvodnja mesa po glavi stanovnika u 1980. god. bila bi 68,7 kg, od toga goveđeg 19,3, svinjskog 30,7 kg, 2,4 ovčjeg, a peradarskog 16,3 kg.

Karakteristika dosadašnje stočarske proizvodnje ekstenzivnost i niska proizvodnja mesa po plotkinji. Proizvodnja po kravi u SRH iznosi 111 kg mesa, proizvodnja po krmači 428 kg mesa, što je u prosjeku 4 tovne svinje, po ovcu 9,3 kg, a po kokoški 4,2 kg mesa.

Danas se u SRH u organiziranoj proizvodnji godišnje utovi i isporuču mesnoj industriji 230.000 komada utovljenih goveda, prosječne težine 380 kg. U predviđenom periodu predviđa se povećanje tova goveda na 280.000 kom godišnje. Iz organiziranog tova svinja u toku 1975. je u Hrvatskoj utovljeno i isporučeno mesnoj industriji 900.000 komada svinja prosječne težine 97 kg. Predviđeno je da se u proizvodnji 1980. godini utovi i isporuču 1.200.000 tovnih svinja.

Napomena

U ovome osvrtu na izradu srednjoročnog plana razvoja poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije u SR Hrvatskoj za period 1976 — 1980. godine dati su osvrti na najvažnije poljoprivredne kulture i na dio prehrambene industrije (industrija šećera, industrija ulja). Ostali dio prehrambene industrije nije detaljnije razmatran. U ovome materijalu su iznešeni pravci za srednjoročni plan 1976 — 1980. godinu koji su u već svim prethodnim raspravama uglavnom bili i prihvaćeni i usaglašeni. Napomenemo li da mi nije ni bio cilj da iznesem čitav srednjoročni plan za poljoprivredu, prehrambenu i duhansku industriju, jer će on biti razmatran i donešen u Saboru, a kojeg izrađuje Republički zavod za planiranje.

Proizvodnja mesa po glavi stanovnika je 52,7 kg od toga 12,8 g. goveđeg, 12,8 kg svinjskog, 1,2 ovčjeg i 11,8 kg peradarskog. Društveni sektor u 1975. godini držao je 12,4 utovljena goveda ili 125.000 komada, a krmači svega 2,4 ili 11.000 komada. Kod svinja na društvenom sektoru bilo je 1975. god. 22,4 ili 220.000 komada. Krmači je bilo na društvenom sektoru 8,4 ili 19,1

Proizvodnja mesa po glavi stanovnika u SRH u 1980. god.

God. stopa rasta	Mesa		
9%	89	1.200	I. Goveđa
6%	141	700	Ukupno
16%	11	2.200	B. Svinje
8%	75	280	Ukupno
6%	216		C. Ovce
			D. Peradi